

REGERINGEN

Utbildningsdepartementet

Regeringsbeslut

I:4

2009-10-01

U2009/2114/G

U2009/5688/G

Statens skolverk

106 20 Stockholm

Uppdrag avseende examensmål och ämnesplaner för gymnasieskolan m.m.

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Statens skolverk att, i avvaktan på riksdagens ställningstagande till regeringens förslag i propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09: 199), i det följande benämnd gymnasiepropositionen, förbereda de förändringar av gymnasieskolan som föreslås i propositionen. Som inriktning för uppdraget gäller det som regeringen har anfört i gymnasiepropositionen.

1. Ämnesplaner och kunskapskrav

1 a. Skolverket ska utarbeta och under förutsättning av riksdagens beslut om gymnasiepropositionen fastställa ämnesplaner för samtliga ämnen som får förekomma i gymnasieskolan samt utforma föreskrifter om kunskapskrav för betygstegen A, C och E i enlighet med den nya betygsskala som riksdagen beslutat om (prop. 2008/09:66, bet. 2008/09:UbU5, rskr. 2008/09:169). Den struktur som Skolverket föreslår i sin redovisning av det förberedande uppdraget (U2009/2114/G) ska kunna tillämpas i samtliga ämnen och för samtliga kurser i gymnasieskolan. Även lokalt initierade kurser som Skolverket ska besluta om efter kvalitetssäkring ska inordnas i den föreslagna strukturen. Ämnesplanerna ska kunna tillämpas också inom gymnasial vuxenutbildning.

1 b. Skolverket ska även ta fram material som stöd för arbetet med bedömning och betygssättning av de nya kurserna enligt den nya betygsskalan.

2. Gymnasiegemensamma ämnen

Skolverket ska ta fram två eller högst tre alternativ till den inledande kursen i ämnet matematik. Skolverket ska vidare överväga om fler

gymnasiegemensamma ämnen än matematik bör ha alternativa inledande kurser och om verket finner det motiverat lämna förslag om detta. I arbetet ska beaktas såväl fördelar med alternativa kurser, vilka kan öka motivationen för och förståelsen av ämnet, som nackdelar t.ex. i form av organisatoriska problem som kan orsaka merkostnader för huvudmännen.

Ämnesplanerna i historia, samhällskunskap och naturkunskap ska utformas så att den inledande kursen omfattar 100 gymnasiepoäng alternativt 50 gymnasiepoäng. Elever som har läst den inledande 50-poängskursen ska kunna komplettera den med ytterligare en kurs som omfattar 50 gymnasiepoäng, så att de därmed kan tillgodogöra sig samma omfattning och innehåll som den inledande kursen om 100 gymnasiepoäng.

3. Programgemensamma ämnen

Skolverket ska inom varje program föreslå vilka ämnen som ska vara gemensamma för respektive program. För att ge möjlighet till flexibel utformning av programfördjupning lokalt, bör omfånget av de programgemensamma ämnena inte vara alltför omfattande. Omfattningen ska dock vara tillräcklig för att ge programmet en kärna och en identitet.

4. Nationella inriktningar

Skolverket ska föreslå vilka inriktningar som ska finnas för respektive program. Varje inriktning ska omfatta minst 300 gymnasiepoäng och ha en tydlig egen identitet på programmet. En utgångspunkt i arbetet ska vara gymnasieutredarens förslag i betänkandet *Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola* (SOU 2008:27). En annan utgångspunkt är att högskoleförberedande program ska innehålla minst en inriktning som ger behörighet till sådana högskoleutbildningar som programmet förbereder för. Skolverket ska i arbetet uppmärksamma det som flera remissinstanser liksom Teknikdelegationen (U 2008:07) har påpekat, nämligen att utredarens förslag till utformning av teknikprogrammet innebär att eleven måste göra aktiva val inom programfördjupningen eller individuella valet för att få den behörighet som krävs till tekniska utbildningar. Skolverket ska även ta del av de remissynpunkter i övrigt som gäller utredarens förslag till inriktningar.

Förslag på de nationella inriktningarna för yrkesprogrammen ska utformas efter samråd med de nationella programråd för yrkesprogram som regeringen har beslutat ska inrättas (dnr U2009/5399/G).

Skolverket ska, mot bakgrund av bl.a. de förslag om utbildning inom omsorg och vård för äldre som lämnats i betänkandet *I den äldres tjänst* (SOU 2008:126), överväga om vård- och omsorgsprogrammet ska ha nationella inriktningar.

Även frågan om hur olika branschers behov av automationstekniker kan tillgodoses ska övervägas.

Skolverket ska vidare lämna förslag om vilka inriktningar som det är rimligt att eleverna kan få börja studera redan i årskurs 1 på gymnasiet.

5. Programfördjupning

5 a. Skolverket ska för varje program beskriva de kunskapsområden och ge exempel på det innehåll som verket anser bör finnas som programfördjupning.

5 b. Skolverket ska under förutsättning av riksdagens beslut om gymnasiepropositionen för varje program fastställa de ämnen och kurser som ska kunna ingå som programfördjupning på respektive program.

Kurser som är av betydelse för fortsatta studier inom närliggande områden ska ingå i utbudet liksom kurser i entreprenörskap och företagande, i den mån sådana kurser inte föreslås som programgemensamma kurser eller inom en inriktning. De karaktärsämnen som erbjuds för yrkesprogram bör svara mot krav som arbetslivet och branscherna ställer. Det ska vidare framgå hur olika kurser i utbudet kan kombineras till tydliga yrkesutgångar på ett yrkesprogram. På vissa yrkesprogram ska det finnas utgångar med högskolebehörighet där eleverna har fått möjlighet att som programfördjupning läsa kurser som krävs för särskild behörighet till högre utbildning inom yrkesområdet.

Programfördjupningarna för yrkesprogrammen ska utformas efter samråd med de nationella programråden för yrkesprogram.

Skolverket ska utgå från att det ska finnas goda möjligheter för skolhuvudmännen att välja inom ett brett utbud av nationella kurser på det sätt som huvudmannen finner lämpligt.

6. Examensmål

Skolverket ska ta fram förslag till de examensmål som enligt gymnasiepropositionen ska ersätta dagens programmål. Examensmålen ska ligga till grund för planeringen av utbildningen på respektive program. Eftersom examensmålen enligt gymnasiepropositionen ska styra utbildningen och gymnasiearbetets utformning och innehåll måste även inriktningar, yrkesutgångar och särskilda varianter kunna kopplas till examensmålen. Målen ska vidare vara så tydliga att de kan förstås av elever och föräldrar, arbetsgivare och andra avnämare. De måste samtidigt medge en viss flexibilitet inom programfördjupningen och vid utformningen av de särskilda varianter som Skolverket enligt förslaget i gymnasiepropositionen ska få besluta om.

Förslag till examensmål för yrkesprogrammen ska utformas efter samråd med de nationella programråden för yrkesprogram. När det gäller målen för de högskoleförberedande programmen ska Skolverket samråda med universitet och högskolor samt med Högskoleverket, vilket ska borga för att eleverna är väl förberedda för fortsatta studier.

Examensmålen för samtliga program ska utformas så att en bedömning av vilken EQF-nivå examen motsvarar är möjlig. I denna del av uppdraget ska Skolverket särskilt samråda med Myndigheten för yrkes-högskolan.

I examensmålen ska ingå mål för gymnasiearbetet. Dessa ska utformas så att eleverna i gymnasiearbetet ska redovisa kunskaper, färdigheter och kompetenser som täcker ett bredare kunskapsområde inom programmet än vad som ryms inom ett enskilt ämne eller kurs. På yrkesprogrammen bör gymnasiearbetet utformas så att eleverna visar sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet och att de har kunskaper som motsvarar branschernas krav. På flera program ska detta kunna ske i företagsliknande arbetsformer. Gymnasiearbetet ska dock inte ha karaktären av ett examensprov. Gymnasiearbetet ska även kunna genomföras inom gymnasial vuxenutbildning.

7. Examenskrav för yrkesprogrammen

Skolverket ska föreslå examenskrav för varje yrkesprogram utöver dem som regeringen föreslår i gymnasiepropositionen. Examenskraven ska tas fram efter samråd med respektive nationellt programråd. Examenskraven ska uttryckas så att en viss flexibilitet i utformningen av programmen inom programfördjupningen eller i form av särskild variant är möjlig.

Skolverket ska överväga om kraven ska uttryckas i form av kurser som anges för respektive program eller i form av en viss omfattning i gymnasiepoäng på en viss nivå. Skolverket ska vidare överväga om samma princip ska gälla för samtliga yrkesprogram eller om det sätt kraven uttrycks på kan variera beroende på programmets innehåll och karaktär.

Skolverket ska också lämna förslag på examenskrav för yrkesexamen i gymnasial vuxenutbildning med de utgångspunkter som beskrivs i gymnasiepropositionen.

8. Entreprenörskap

Skolverket ska vid genomförandet av uppdraget beakta regeringens strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet (dnr U2009/3635/G). Skolverket ska under förutsättning av riksdagens beslut om gymnasiepropositionen utforma och besluta kurser som ger utbildning i entreprenörskap och företagande. Sådana kurser ska kunna ingå bland de programgemensamma kurserna på vissa program eller inom

en inriktning. För övriga program ska de kunna erbjudas som programfördjupning och individuellt val. Skolverket ska även överväga hur entreprenörskap kan behandlas i relevanta ämnesplaner i övrigt.

Genomförande och redovisning av uppdraget

Skolverket ska utöver vad som framgår ovan samråda med de nationella programråden för yrkesprogram. Skolverket ska inom ramen för uppdraget även ta till vara erfarenheter som vunnits genom arbetet i den nationella lärlingskommittén (dnr U2008:09). Skolverket ska vidare samråda med företrädare för universitet och högskolor, med andra berörda myndigheter som t.ex. Skolinspektionen, Myndigheten för yrkeshögskolan, Högskoleverket och Verket för högskoleservice samt med kommuner och organisationer däribland Sveriges Kommuner och Landsting, ämnesföreträdare och andra som kan vara berörda. Skolverket ska även samråda med företrädare för elevorganisationer.

Skolverket ska fortlöpande hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) informerat om arbetet. Förslag avseende delarna 2 – 7, förutom 5 b, ska redovisas senast den 15 februari 2010. Av redovisningen ska framgå de centrala ställningstaganden som verket har gjort och de viktigaste motiven och utgångspunkterna för dessa. Förslag till ämnesplaner samt vilka kurser som Skolverket avser att föreskriva som programfördjupning bör finnas tillgängliga senast den 1 juni 2010 för skolhuvudmännens planering och för att skapa förutsättningar för att bedöma behovet av särskilda varianter och riksrekryterande utbildningar och av motsvarande utbildningar i fristående skolor.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 4 oktober 2010, förutom när det gäller del 1b som inte behöver återrapporteras till regeringen. Redovisningen ska innehålla en beskrivning av hur arbetet bedrivits, vilka överväganden som har gjorts samt vilka reaktioner på förslagen som Skolverket fått. Av respektive redovisning ska också framgå hur Skolverket beaktat det som anförs i deluppdrag 8.

För uppdraget får Skolverket under 2009 använda högst 22 800 000 kronor av det på statsbudgeten under utgiftsområde 16 för 2009 uppförda anslaget 1:5 Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, anslagspost 9.

Ärendet

Gymnasiepropositionen

Regeringen överlämnade i maj 2009 propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199) till riksdagen. I propositionen lämnas förslag till ett nytt kapitel om gymnasieskolan i skollagen (1985:1100) och till ändringar i skollagens bestämmelser om bl.a. fristående skolor och gymnasial vuxenutbildning. I propositionen

redovisas även regeringens bedömningar om delar av den kommande förordningsregleringen på området.

I gymnasiepropositionen gör regeringen bedömningen att kursplanerna bör utformas så att de blir tydligare än i dag och med en mer ändamålsenlig struktur. Begreppet kursplan bör ersättas med begreppet ämnesplan för att betona att, även om systemet med kursutformning finns kvar, kurserna ingår i en större helhet. Varje kurs bör förtydliga vilket innehåll som är centralt och som bör behandlas i undervisningen. På så sätt skapas förutsättningar för ökad likvärdighet och en mer rättvis bedömning. Skolverket redovisade under våren 2009 ett förberedande uppdrag (dnr U 2009/2114/G) som innebar att utveckla en modell för ämnesplaner i gymnasieskolan och gymnasial vuxenutbildning. Skolverket lämnade också förslag till hur betygskriterier i form av kunskapskrav för varje kurs kan utformas.

Regeringen föreslår i gymnasiepropositionen att det i gymnasieskolan ska finnas 18 nationella program, som kan vara yrkesprogram eller högskoleförberedande program. Där framgår också att de nationella programmen ska kunna ha nationella inriktningar eller utformas som särskilda varianter. Dessa inriktningar eller särskilda varianter ska kunna få börja redan årskurs 1. En alltför tidig specialisering gör dock gymnasievalet mer komplicerat för eleverna och motverkar otraditionella val. Tidiga val kan därför leda till att antalet byten och omval ökar. Det kan dock finnas goda skäl för att vissa program behöver få starta med inriktningarna redan första året, t.ex. estetiskt program och hantverksprogrammet. Regeringen överväger att reglera i förordning vilka inriktningar som ska få börja det första året.

I gymnasiepropositionen föreslås vidare att begreppet kärnämnen utmönstras och ersätts av begreppet gymnasiegemensamma ämnen. Dessa ämnen måste enligt propositionen ingå i alla nationella program, men kan variera i omfattning. Historia föreslås bli nytt gymnasiegemensamt ämne, medan estetisk verksamhet inte längre ska ingå bland de gymnasiegemensamma ämnena. I historia och samhällskunskap föreslås de inledande kurserna få olika omfattning på yrkesprogram respektive högskoleförberedande program. Regeringen överväger att i förordning ange vilka gymnasiegemensamma ämnen som får ha alternativa inledande kurser.

Vidare föreslår regeringen i gymnasiepropositionen att en gymnasieexamen som kan vara av två slag införs. Den ska kunna utfärdas som en yrkesexamen eller som en högskoleförberedande examen. Att en elev har uppfyllt kraven för yrkesexamen ska vara en garanti för att eleven har en gedigen grundläggande yrkesutbildning på en erkänd nivå. Regeringen avser att i förordning reglera de examenskrav som ska gälla för varje yrkesprogram samt för gymnasial vuxenutbildning.

Regeringen lämnar också i gymnasiepropositionen förslag om att ett gymnasiearbete ska ingå i de nationella programmen. Gymnasiearbetet ska vara ett kvitto på att eleven är väl förberedd för det yrkesområde som programmet utbildar för respektive för högskolestudier. Genom att gymnasiearbetet är kopplat till examensmålen för respektive program förstärks den holistiska synen på utbildningen, där samtliga kurser som ingår i utbildningen ska bidra till att eleven utvecklar de kunskaper och kompetenser som uttrycks i examensmålen. Gymnasiearbetet ska också få förekomma inom gymnasial vuxenutbildning.

I propositionen föreslår regeringen vidare att en gymnasial lärlingsutbildning ska inrättas inom yrkesprogrammen. Regeringen gör i propositionen bedömningen att samarbetet mellan gymnasieskolan och arbetslivet ska stärkas bl.a. genom att nationella programråd för varje nationellt yrkesprogram inrättas. Därefter har regeringen i beslut den 17 september 2009 (dnr U2009/5399/G) gett Skolverket uppdraget att inrätta sådana råd.

Liksom i dag ska enligt gymnasiepropositionen nationella program kunna vara riksrekryterande.

Regeringen föreslår att ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 mars 2010 och börja tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2011. Ändringen av ikraftträdande- och övergångsbestämmelsen, som rör när tidigare fattade beslut om riksrekrytering ska upphöra att gälla, ska dock träda i kraft redan den 31 december 2009.

För att reformen ska kunna genomföras som tänkt måste planeringsförutsättningar finnas för huvudmännen. Mål, förutsättningar och inriktningar måste vara väl kända för att ett antal beslut hos myndigheter, kommuner och andra huvudmän ska kunna fattas i god tid före höstterminen 2011. Regeringen bedömer därför i gymnasiepropositionen att Skolverket bör få i uppdrag att förbereda de förändringar som föreslås i propositionen.

Lärlingsutbildning

Den 1 september 2008 tillsatte regeringen en nationell lärlingskommitté (2008:09). Kommittén ska utifrån näringslivets behov följa upp den pågående försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning med avseende på resultat, måluppfyllelse och funktion. Kommittén ska genomföra sitt uppdrag i samråd med huvudmännen och representanter för företag med lärlingar. Kommittén ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 november 2011.

EQF – European Qualifications Framework

I budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1) aviserade regeringen sin avsikt att genomföra den europeiska referensramen för kvalifikationer (EQF). Alla kvalifikationer, t.ex. examensbevis, inom det

offentliga utbildningsväsendet ska enligt vad som anges i budgetpropositionen inordnas i ett nationellt ramverk för kvalifikationer. Detta nationella ramverk kommer i sin tur att relateras till EQF. Från 2012 ska alla examensbevis innehålla en hänvisning till vilken EQF-nivå kvalifikationen motsvarar. Enligt rekommendationen om EQF ska nivån bestämmas utifrån en sammanvägning av de läranderesultat (learning outcomes), dvs. de kunskaper, färdigheter och kompetenser, som krävs för att en person ska erhålla en viss kvalifikation. Enligt rekommendationen ska alla medlemsländer utse en nationell samordningspunkt med uppgift att stödja och, tillsammans med andra berörda nationella myndigheter, styra kopplingen mellan det nationella kvalifikationssystemet och den europeiska referensramen i syfte att främja kopplingens kvalitet och tydlighet. I Sverige har Myndigheten för yrkeshögskolan utsetts till nationell samordningspunkt.

Entreprenörskap

I budgetpropositionen för 2009 aviserade regeringen också sin ambition att entreprenörskap ska genomsyra hela utbildningssystemet. I maj 2009 presenterade regeringen en strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet. Av strategin framgår bl.a. att utbildningsväsendet har en viktig funktion att fylla för att ungdomar ska utveckla de kunskaper, kompetenser och förhållningssätt som behövs för att de själva eller tillsammans med andra ska kunna förverkliga sina idéer och omsätta dessa i ekonomiska, sociala eller kulturella sammanhang.

På regeringens vägnar

Jan Björklund

Gudrun Wirmark

Kopia till

Finansdepartementet/ BA, KE
Statens skolinspektion
Högskoleverket
Verket för högskoleservice
Myndigheten för yrkeshögskolan
Sveriges Kommuner och Landsting
Friskolornas Riksförbund